

ДУХОВНА СУТНІСТЬ ПРАВА НА ПЕРЕХРЕСТІ ПСИХОЛОГІЇ ТА ПРАВОСЛАВ'Я: СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ВИМІР

Голубош Г. В.

студентка 3-го курсу

*Рівненського коледжу Національного університету біоресурсів
і природокористування України
м. Рівне, Україна*

Кріцак І. В.

*кандидат юридичних наук, підполковник поліції,
помічник начальника*

*Головного управління Національної поліції в Івано-Франківській області
м. Івано-Франківськ, Україна*

Найцінніші дослідження, як відомо, проводяться на стику міждисциплінарних наук. Сьогодні перспективним науковим методом є запозичення ідей та напрацювань зі сфери кіберетики, медицини, юриспруденції, прикладом чого є Кремнієва долина у США, де зібрані найвидатніші вчені світу. Нас цікавить питання взаємодії теорії і практики, науки і релігії. Можливо, у синтезі права та духовно-культурних цінностей вдасться досягти небувалих успіхів у виконанні правових приписів. З огляду на сучасні деструктивні тенденції розвитку світу, вважаємо, що за такими напрямками наукових досліджень – майбутнє (між іншим, деяка практична робота вже пророблена, а саме впровадження інституту військового та поліцейського капеланства, для підняття бойового духу служителів правопорядку).

Власне, запропонована стаття допоможе глибше розробити вказаний напрям. Перед нами постає непросте завдання – створення відповідного вектору наукових досліджень, де б кожен фахівець вніс свій вклад у розвиток науки, адже сучасна людина попросту розчарувалася у силі права. Неодноразово чуємо: «Конституція не виконується...», «Законів не дотримуються...». Сьогодні дослідження сфери духовної сутності права як засобу вираження його Букви і застосування її в тій чи іншій галузі залишається осторонь уваги наукової спільноти.

Принцип верховенства права потрібно усіляко підкріплювати релігією, духовно-ціннісними категоріями. Релігія є індикатором правильності чи хибності норм права. Крім формальної визначеності, слід активно виявляти внутрішнє смислове навантаження правових норм і згодом надавати їхнє науково-практичне тлумачення. Сьогодні існує багато тем для дослідження у галузі права, і, власне, сімдесятиліття безбожницьких гонінь та тридцятиліття ідеологічного плюралізму накладає свій відбиток на вітчизняній науці. Настав час якісних змін у вказаному напрямку, на основі чого повинні

встановлюватися нові основоположні засади правової дійсності, вибудовуватиметься подальший розвиток національного права.

«Підживлення» правових норм з боку релігії надзвичайно важливе, адже є всі підстави стверджувати про перспективність розроблення духовно-ціннісної концепції праворозуміння, щоб більшість громадян чітко усвідомлювали, що вони живуть у православної країні з тисячолітньою історією, багатоманіттям ідеологічних течій, адже формування українського національного права відбувалося на засадах канонічного права Східної традиції, яке бере своє начало з часів Візантії.

Досліджувану проблему можна розглядати з різних позицій. Кожен бачитиме свою правду – крізь призму реальності, в якій живе, яка стала йому відомою за тих чи інших обставин, у світлі всього того, з чим зіштовхнувся у повсякденному житті, що пережито особисто чи прочитано із книг. Народна мудрість – невичерпна. Селяни не здобували вищу освіту, але їхня розсудливість у непоодиноких випадках у рази вища, аніж у найдосвідченіших психологів. Можливо, тому славнозвісний лексикограф Володимир Даль, який народився на Луганщині та знав 8 іноземних мов, любив бувати у сільській глибинці, де вивчав місцевий говір та черпав мудрість у простих людей, написавши неперевершений за обсягом «Тлумачний словник живої великоруської мови», над яким працював 53 роки.

Сфера Духа теж є надзвичайно цікавою. Справжня духовність є набагато вищою за зовнішню релігійність. «Істинне православ'я – це безмовна проповідь, це проповідь у смиренні». Можна велегласно говорити, застосувавши найрізноманітніші прийоми ораторської майстерності, однак без істинної духовності, без накладення на себе постів і молитов будемо, як пише ап. Павло, «аки бубен гудящий», всередині якого порожнеччя. У нинішньому світі не вистачає істинних пастирів, справжніх аскетів, які вели б людей дорогою до Спасіння. Найважливіша місія людини у цьому світі не погубити, а врятувати свою безсмертну душу, чим, власне, і повинна займатись Церква.

Кожен по-своєму буде доказувати, що його релігія правдива, істинна. Однак Церква Христова одна, і її слід віднайти, незважаючи на внутрішню боротьбу, перипетії та переконня. Бажання політиків підлаштувати Церкву під себе є неправильним. Вона тисячоліттями залишається незмінною, тому кожному необхідно відповідати передусім її вимогам, якщо бажаємо отримати «небесне громадянство». За словами Христа: «Збудую Церкву мою, і ворота пекла не подолають її». Наголошуємо: не церкви, а Церкву. Потрібно віднаходити найкоротший шлях до істинного знання, до Спасіння. І така Церква найкраще відображена у Символі Віри, прийнятому на Першому Вселенському соборі 325 року у м. Нікеї «Єдина, Свята, Соборна і Апостольська Церква», зерна якої засіяні на наших теренах Апостолом Андрієм Первозваним і остаточно вона утвердилась з Володимиром

Хрещенням. Церква Христова споконвіків була «хранительницею» православної віри на Русі і всіляко протистояла окатоличенню, ополяченню українського народу. До цієї Церкви належали такі світочі православ'я на Західній Україні, як Іов і Феодосій Манявські (Іов Княгиницький родом з м. Тисмениці, Івано-Франківська область). 10-літнім хлопчиком в Угорницький монастир також прийшов Іов Почаївський (родом з Покуття, сьогодні Коломийський район Івано-Франківської області), який пізніше вирушив у Дубенський монастир та Почаївську гору, де і прославився. Його моці майже 400 років залишаються нетлінними, він був великим ревнителем православної віри, поборником Унії. Для прикладу, Преподобний Іов відстоював чистоту православної віри на Західній Україні на понад 100 судових засіданнях і прожив 100 років. Саме такі особистості можуть бути взірцем у наслідуванні для багатьох.

Досить важливим на цьому шляху є переосмислення права крізь призму Істинності, моральних цінностей. В основу національного (вітчизняного) права сьогодні закладені права людини, позитивізм (тобто Буква закону), свобода, яка трактується як всездозволеність, однак не традиціоналізм і не Духовність. На усіх рівнях спостерігається сліпе копіювання іноземного законодавства. У нашій державі засадничим, таким, яке лежить в основі усіх галузей права, повинно бути канонічне право, яке взагалі не викладається у ЗВО. Не створені богословські факультети при провідних навчальних закладах, мало робиться для усвідомлення того, що ми живемо у державі з двохтисячолітньою історією, витoki якої тягнуться до трипільської культури.

Закони мають писати високопрофесійні фахівці своєї справи, люди глибоких знань. Сучасні інформаційні засоби сприяють виведенню законотворчості на якісно новий щабель такого переосмислення. Перспективним напрямом є народна законодавча ініціатива – всенародне обговорення законопроекту на відповідній площадці в мережі Інтернет з майбутнім узагальненням найкращих пропозицій компетентною комісією.

Славнозвісний богословський трактат XI ст. «Слово про закон і благодать» митрополита Іларіона свідчить, що в Київській Русі існувала диференціація між Буквою Закону і Духом Закону. Буква закону залишається незмінною, а Дух – може змінюватися. Доречно згадати «Судові промови» адвоката, юриста та прокурора А. Ф. Коні. Коли на лаву підсудних потрапив священник, який вчинив ганебний вчинок і вся зала судового засідання засудила його, А. Ф. Коні сказав у відповідь: «Вдумайтесь: ця людина все життя прощала нам гріхи, то невже ми сьогодні не зможемо простити йому одного гріха, який він вчинив?» І в результаті суд виправдав священника. Цей приклад яскраво ілюструє силу духовної сутності права.

Як відомо, культура західних та східних українців суттєво різняться. Нам слід прагнути до освіченості, до високого рівня розвитку у всіх значеннях цього слова. Конструктивна критика сприяє швидкому руху вперед, а зовнішня усмішка повинна відповідати внутрішньому стану людини. Слід бути передусім вимогливим до себе. Характерно, що Західна Україна, яка піддалася окатоличенню вирізняється значно меншою кількістю вчинених у цих регіонах гучних злочинів. Ще її характеризує зовнішня релігійність, яка стала звичкою, але справжньої духовності рідко зустрінеш, і навпаки: у Східній Україні, можливо, менший відсоток людей, присутніх у храмах, однак якість їхньої духовності у рази вища. Тамтешні віруючі, за рівнем знань, близькі до богословів. Як писав Г. С. Сковорода, кожна людина повинна бути немов богослов.

Ми втратили істинне «старчество». На Русі душу завжди лікували старці – особи високого духовного розвитку, які вимолювали людину і давали ті чи інші поради. Припустимо, наркомана або психічно хворого лише старець може вилікувати, зцілити, допомогти, а найголовніше – вимолити, адже йдеться про духовну хворобу, перед якою наука безсила. Є гарний вислів: «Там, де закінчується сила права, починається мораль. Там, де закінчується мораль, починається духовність». У найскрутніші для держави часи люди звертаються до Бога.

Кожен державний службовець є правозастосувачем і певною мірою вихователем громадянськості. Він знає більше у тій чи іншій галузі і, зрештою, повинен бути взірцем для наслідування. Тут прихована дуже тонка психологічна грань: десь потрібно виконати закон у всій його суворості, а в окремих випадках – застосувати мораль. Так, кандидат психологічних наук Ніна Кригіна, яка свого часу прийняла чернецтво, зауважила, що психологія може завести у такі дебри, з яких пізніше не виберешся за все життя. Характерно, що після прийняття постригу вона переосмислила психологію крізь призму православ'я і зовсім по-іншому стала її трактувати. Сьогодні місію «духовників» частково взяли на себе психологи – ті, хто лікує душу. З одного боку, це добре. Однак як психолог, що не веде духовного образу життя, може допомогти? Відповідь тут слід шукати у духовній сфері, яку треба добре знати. Сьогодні дуже мало істинно віруючих, православних психологів, до них і слід звертатися.

Часто достатньо кілька хвилин спілкування, щоб визначити психологічний портрет особистості. Інколи, лише побачивши людину, навіть на відстані глянувши їй у вічі, можна все прочитати на її обличчі, чи вона та, за кого себе видає. Недарма кажуть, що очі – це дзеркало душі. Те, яким життям людина живе, позначається на її характері, поведінці, зовнішності. У кожної людини є свій духовний рівень, і над його вдосконаленням необхідно працювати постійно, подібно як це робимо у спорті. Слід пам'ятати про два крила: порядність або людяність та професіоналізм. Невмирущими є слова богослова: «Якщо

ми заслуговуємо кращого, то навіть поганий з нами стане хорошим, а якщо гіршого, то навіть хороший з нами стане поганим». Отож багато залежить від нас самих, наскільки ми перебороли себе, адже найбільша перемога – це перемога над самим собою.

Кожній людині, не говорячи вже про представників різноманітних професій, подібно хірургу, який рятує життя, немає часу на роздуми: треба негайно застосувати необхідні мовленнєві прийоми, щоб виграти словесний поєдинок. Володіння словом – це зброя, якій передують знання, досвід, уміння, навички, логіка, ораторська майстерність, обізнаність у різних питаннях. Праведний Іоанн Кронштадтський говорив: «Якщо людина щось погано думає про мене, я якось це відчуваю, і якщо добре – також про це знаю». Особливо сильною є молитва за людину. Кажуть: «Найбільшим проявом любові до ближнього є молитва». Невипадково на Русі на запитання, як ви живете, відповідали: «Вашими молитвами...», а на усіх шляхах бажали Янгола Охоронця. Ця культура багато в чому втрачена, і наша мета її відновити.

ДУХОВНО-МОРАЛЬНІ АСПЕКТИ ВИХОВАННЯ МОЛОДІ У ДУСІ ПРАВОСЛАВ'Я

Голубош Г. В.

студентка 3-го курсу

Рівненського коледжу Національного університету біоресурсів

і природокористування України

м. Рівне, Україна

Кріцак І. В.

кандидат юридичних наук, підполковник поліції,

помічник начальника

Головного управління Національної поліції в Івано-Франківській області

м. Івано-Франківськ, Україна

*На засадах високих духовно-культурних цінностей
є можливість видавати унікальні наукові праці,
здатні суттєво змінити свідомість людини.*

Актуальність духовно-ціннісного виховання молоді. Масштабні соціально-політичні трансформації в країні мають помітний негативний вплив на розвиток молоді особистості. Такі процеси особливо відображаються на її характері та свідомості. Часто ставиться під загрозу духовно-моральний розвиток підростаючого покоління. Ключовим